

5 de desembre de 2023

El secretari del Govern

COMUNICACIÓ

al Govern sobre la consulta pública prèvia a l'elaboració d'un projecte de decret per a la creació de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades i Centres de Documentació de Catalunya.

El Departament de Cultura ha de dur a terme la consulta pública prèvia a l'elaboració d'un projecte de decret per a la creació de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades i Centres de Documentació de Catalunya, de conformitat amb l'article 66 bis de la Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya.

Per tot això, a proposta del conseller de Cultura, el Govern

Pren coneixement de la consulta pública prèvia a l'elaboració d'un projecte de decret per a la creació de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades i Centres de Documentació de Catalunya, amb el contingut que s'annexa.

Annex

Consulta pública prèvia sobre el Projecte de decret per a la creació de la Xarxa de Biblioteques Especialitzades i Centres de Documentació de Catalunya.

1. Els problemes que es pretenen solucionar.

Tota referència a les biblioteques especialitzades inclourà també els centres de documentació, bo i tenint present que la Llei 4/1993, de 18 de març, del sistema bibliotecari de Catalunya no fa cap distinció entre aquests conceptes, i que independentment del terme utilitzat, tenen en comú que són equipaments amb un fons documental organitzat centrat principalment en un camp específic de coneixement, i com a missió prioritària seleccionar, identificar, analitzar, elaborar i difondre informació i coneixements especialitzats de caràcter científic, tècnic, social o cultural.

Han passat trenta anys des que va ser aprovada la Llei 4/1993, de 18 de març, que regula el sistema bibliotecari de Catalunya que inclou les biblioteques especialitzades com a part del sistema bibliotecari i, malgrat això, fins a l'actualitat no hi ha hagut una política global encarada a definir el rol de les biblioteques especialitzades i centres de documentació en l'entorn bibliotecari i de recerca català.

Les iniciatives que s'han dut a terme en aquest sentit han estat aïllades i adreçades a conjunts concrets de biblioteques especialitzades relacionades entre si per dependència orgànica (biblioteques governamentals, CSIC) o per àmbit d'especialitat (biblioteques de museus d'art, biblioteques judicials).

L'any 1998 es publica l'Acord de Govern de 9 de juny sobre la implantació d'un sistema interdepartamental per gestionar les Biblioteques Especialitzades al servei de les institucions d'autogovern de Catalunya amb l'objectiu de permetre l'automatització de la catalogació de les biblioteques i crear un catàleg col·lectiu. La xarxa no reglada de biblioteques especialitzades de la Generalitat (BEG) engloba actualment més de 130 centres dels quals 63 participen del catàleg col·lectiu digital que es pot trobar a la web <https://encorebeg.cultura.gencat.cat>.

L'any 2004, fruit d'un manifest signat per diversos professionals per millorar les biblioteques catalanes i aconseguir una major cohesió del sistema bibliotecari de Catalunya, es publica l'Acord del Govern per millorar i modernitzar el sistema bibliotecari de Catalunya 2004-2007 i en

aquest context, les BEG van presentar una proposta de reglament i un Pla estratègic que finalment no van fructificar. I l'any 2011 es redacta una nova proposta de reglament per a les BEG que tampoc no prospera.

L'any 2013 es crea una comissió de catalogació per iniciativa d'algunes biblioteques especialitzades i amb el suport del Servei de Biblioteques del Departament de Cultura de la Generalitat, per tal d'establir criteris i pautes comunes dins del BEG.

La creació d'un catàleg col·lectiu únic per a les biblioteques i centres de documentació especialitzats de Catalunya es va inspirar amb l'exemple precedent de la Biblioteca de Catalunya, les universitats i el sistema de lectura pública de Catalunya i tenia com a objectiu compartir recursos, reduir costos i millorar el servei als usuaris. I és així com utilitzant les eines col·laboratives de la pròpia Generalitat es va crear una intranet de la BEG.

L'any 2019 les biblioteques especialitzades de la Generalitat engeguen un procés intern de reflexió estratègica al voltant de tres eixos: governança i participació, model de serveis i competències i perfils professionals.

En el marc d'aquest procés es va detectar com a necessitats:

- Consolidar les BEG com una xarxa amb una estructura estable, al servei de l'administració pública i de la ciutadania.
- Poder oferir serveis i eines comuns actualitzats, tot respectant l'adequació de cada biblioteca al seu entorn immediat.
- Potenciar la col·laboració entre les BEG i amb altres centres.
- Establir un marc legal definit.

Les conclusions havien de traduir-se en un pla estratègic i en un decret que definís el seu marc legal que, finalment, no es va arribar a materialitzar.

Així doncs, durant els darrers 20 anys un nombre important de personal de biblioteques especialitzades relacionades amb la Generalitat junt amb treballadors del Servei de Biblioteques han vingut desenvolupant una pràctica voluntària de col·laboració mitjançant comissions de treball que ha permès grans avenços i ha evidenciat també mancances i aspectes a millorar com són la diversitat d'horaris i requisits d'accés, la manca d'una coordinació reglada tant pròpia

com respecte la resta de biblioteques especialitzades i centres de documentació que no estan vinculats al BEG o l'amenaça que suposa per a la continuïtat dels diferents equipaments l'absència d'un marc legal que els estructuri en una xarxa.

En dades absolutes actualment hi ha a Catalunya més de 400 biblioteques especialitzades de les quals aproximadament un 83% disposa d'un web i un 70% disposa de catàleg automatitzat d'accés, i com ja s'ha dit, només 63 participen del catàleg col·lectiu digital.

L'adopció de mesures per resoldre els problemes detectats a més del conjunt de biblioteques especialitzades i centres de documentació, també afectaria el conjunt de la ciutadania en tant que potencials usuaris dels serveis que puguin prestar les biblioteques especialitzades i els centres de documentació.

2. Els objectius que es volen assolir.

Els principals objectius que es volen assolir amb la intervenció de l'Administració de la Generalitat, a la vista a les problemàtiques identificades en l'apartat 1, són:

Objectiu 1: Fomentar la col·laboració i cooperació entre les biblioteques especialitzades de Catalunya independentment de la seva titularitat.

Objectiu 2: Garantir serveis de gestió bibliotecària de qualitat i línies de treball comunes per encarar conjuntament els nous reptes tecnològics i l'aplicació de les polítiques d'igualtat i d'accessibilitat.

Objectiu 3: Promoure un catàleg digital compartit que permeti la consulta dels diversos fons documentals de les biblioteques especialitzades i centres de documentació amb una clara orientació a l'usuari.

Objectiu 4: Promoure la projecció i la difusió de les biblioteques especialitzades i centres de documentació de Catalunya.

Els objectius descrits estan vinculats als objectius ODS 11 i 16 de l'Agenda 2030 per al desenvolupament sostenible consistents respectivament en aconseguir ciutats i comunitats

sostenibles, i en el desenvolupament d'institucions eficaces, responsables i inclusives a tots els nivells.

3. Les possibles solucions alternatives normatives i no normatives.

Les opcions possibles per a donar resposta a la necessitat detectada de disposar d'un marc comú estable de col·laboració entre les biblioteques especialitzades i centres de documentació de Catalunya que permeti acollir tots els centres independentment de la seva titularitat són:

- a) L'opció de "No fer res" o mantenir la situació actual.

Això significaria seguir amb la situació present on una minoria consistent en un 40% dels centres operen de manera agrupada informalment sota el paraigües del catàleg de les biblioteques especialitzades de la Generalitat, i la gran majoria actua de manera independent amb vinculacions voluntàries puntuals de caràcter sectorial, i on la Biblioteca de Catalunya assumeix la coordinació del conjunt amb la resta del sistema bibliotecari pel que fa a la catalogació, el préstec interbibliotecari i la protecció dels fons de valors històrics o culturals, d'acord amb les previsions de l'article 45 de la Llei 4/1993.

- b) Les opcions normatives i no normatives descartades.

L'Opció normativa descartada (b. 1): establir mitjançant reglament el funcionament de les biblioteques especialitzades de la Generalitat de Catalunya fixant els criteris i pautes comunes per a les BEG i determinant els òrgans de la xarxa per dotar d'un marc normatiu suficient el vincle ja existent d'acord amb les demandes de les pròpies BEG.

L'Opció no normativa descartada (b. 2) : no s'aprecien opcions no normatives que pogueren solucionar la problemàtica exposada.

- c) L'opció normativa que es considera l'alternativa preferida.

Opció normativa preferida: establir mitjançant reglament la creació de la xarxa de biblioteques especialitzades i centres de documentació de Catalunya en desplegament de la Llei 4/1993, de 18 de març. Es considera la proposta òptima en tant hi hauria un desplegament normatiu de la Llei de referència que permetria un marc estable per al

conjunt de biblioteques especialitzades i centres de documentació de Catalunya independentment de la seva titularitat. Les biblioteques i centres de documentació de l'administració de la Generalitat i del seu sector públic obligatòriament s'haurien d'integrar a la xarxa i la resta de biblioteques especialitzades i centres de documentació de Catalunya es podrien adherir, de manera que es fixarien uns requisits mínims comuns d'adhesió que facilitarien l'acompliment dels objectius de creació de la pròpia xarxa, i la reducció de les diferències entre elles.

Aquesta opció c) es concretaria en les següents mesures:

- Definir el rol de les biblioteques especialitzades en l'entorn bibliotecari i de recerca català i projectar estratègies i mesures conjuntes independentment de la titularitat de l'equipament.
- Establir uns requisits mínims comuns que haurien de complir les biblioteques especialitzades i centres de documentació integrants a la xarxa.
- Regular la xarxa tot establint els objectius, òrgans i funcionament de la mateixa.
- Crear un punt d'accés únic electrònic orientat a l'usuari, que permeti la consulta als fons documentals del conjunt de biblioteques especialitzades i centres de documentació de Catalunya.
- Crear un catàleg comú de les biblioteques especialitzades i centres de documentació en xarxa.
- Compartir recursos en línia entre tots els membres de la xarxa.
- Crear un directori en línia de totes les biblioteques especialitzades i centres de documentació de Catalunya.

4. Els impactes més rellevants de les diferents opcions considerades.

a) L'impacte sobre l'Administració de la Generalitat.

Cap de les tres opcions proposades requeriria l'augment de despesa per part de la Generalitat. L'opció a) atès que manté la situació actual, i les opcions b.1) i c) tampoc doncs el personal adscrit al Departament n'assumiria el desplegament. D'altra banda s'aprofitarien les eines i les tasques desenvolupades fins al moment per les BEG pel que fa a la formació del personal, planificació i proposta d'objectius i estructuració del catàleg únic.

b) L'impacte sobre les administracions locals, tenint en compte la seva dimensió i el règim especial de Barcelona.

Amb l'opció c) es preveu un impacte positiu sobre les administracions locals amb la creació de la xarxa i la possible integració de biblioteques especialitzades i centres de documentació d'àmbit local, atès que, a més de la interrelació i objectius comuns, suposa també l'accés a recursos compartits i eines de col·laboració que facilitarien les tasques i posarien en valor el fons de les biblioteques i centres de documentació del territori.

L'alternativa a) de no fer res i l'alternativa b.1) de crear una xarxa només per a les Biblioteques BEG vinculades a la Generalitat comportaria un desavantatge per a les administracions locals al no disposar de les eines de col·laboració i coordinació així com dels recursos compartits desenvolupables.

c) L'impacte sobre les mesures d'intervenció administrativa i des de la perspectiva de la reducció de càrregues administratives per als ciutadans i per a les empreses.

L'opció a) de "no fer res" implica mantenir la situació actual de disparitat de requeriments d'accés als diferents fons i limita l'obtenció de dades per conèixer i respondre a les necessitats del conjunt de potencials usuaris.

Pel que fa a les opcions b.1) i c), la previsió de disposar d'un punt d'accés únic electrònic que permeti la consulta dels fons documentals del conjunt de biblioteques especialitzades i centres de documentació orientat a l'usuari facilitaria la recerca d'informació i els tràmits per a demanar accés a cadascuna de les biblioteques de manera individual.

Així mateix amb l'agilització del procés de digitalització documental l'accés al contingut del fons també es veuria facilitat reduint tràmits i desplaçaments als ciutadans.

D'altra banda la informació i estadístiques que podrien aportar les dades d'ús del fons i serveis de la Xarxa farien possible també una millor gestió i detecció de necessitats del conjunt de biblioteques i centres de documentació.

Els avantatges exposats tenen un abast diferent entre les opcions b.1) i c) atès que a major inclusió d'equipaments es potencia la disminució de càrregues per als ciutadans i empreses, mentre que limitar l'àmbit d'actuació a les biblioteques i centres de documentació de la

Generalitat comporta una reducció menor d'aquestes càrregues i una obtenció de dades dels potencials usuaris també menor.

d) Els impactes econòmics, socials o ambientals rellevants que no s'hagin valorat als apartats anteriors.

Es preveu que millorar l'accés als fons i serveis de les biblioteques especialitzades impulsarà la cultura i l'educació, augmentant les possibilitats de recerca i retorn social del coneixement que alhora pot generar noves oportunitats.

La promoció dels fons, serveis i informació de les biblioteques especialitzades i centres de documentació beneficiaria la societat en general mitjançant l'augment de recursos documentals disponibles i les sinergies que pot generar el catàleg comú i la pròpia col·laboració.

Pel que fa a l'accessibilitat, la voluntat de poder disposar d'un catàleg digital de recursos i un punt d'accés únic als fons de les biblioteques i centres de documentació de la Xarxa, facilita l'eliminació de restriccions horàries i de barreres arquitectòniques per accedir al contingut dels citats fons i, d'altra banda, permet mitjançant les dades obertes, l'accés al creuament de dades que pot ser una oportunitat per promoure nous enfocaments en la investigació i la innovació, també en estudis amb perspectiva de gènere.

Finalment, a efectes d'impacte ambiental, l'opció c) preferida podria tenir un impacte ambiental positiu a l'evitar desplaçaments i promoure la digitalització dels documents i fons de les biblioteques especialitzades i centres de documentació.

L'opció a) de no fer res comportaria no aprofitar les oportunitats i potencialitats que ofereix l'evolució de les eines tecnològiques, mantenint un fraccionament dels recursos i fons documentals a més de continuar amb les mancances bastament identificades en les diagnosis que ha fet la BEG.